

Csellengők – kallódók

A hetes számú munkacsoport elemezte a perifériára szorult (csellengő, kallódó) fiatalok és felnőttek problémahalmazát és ezek keletkezésének főbb okait. Kijelölte a periféria-helyzet legszembetűnőbb és a személyi beavatkozással megközelíthetőnek ítélt kritériumait. Leírta e kritériumok főbb megjelenési formáit. Ezt követően megkísérelte a szociális munkás képzés illetve a pedagógusképzés számára megfogalmazni, hogy milyen képzési feladatokat kellene vállalni és teljesíteni ahhoz, hogy az újonnan képzett szakemberek a periféria-helyzet okozta problémák megoldásában klienseik segítségére lehessenek.

Nem foglalkozott a Szekció azzal, hogy a feladatokat képzési szintek és szintek szerint felbontsa. Ajánlása ezért általános jellegű, amelyet a képző intézmények saját kompetenciájuk illetve irányultságuk kategóriájára egyedileg kell, hogy lebontsanak.

Az alábbi képzési – mutatis mutandis: továbbképzési – ismeretek, cselekvések és formák voltak a Szekció számára a legfontosabbak:

1. Meg kell tanítani az úgynevezett „iskolázott figyelemre” ahhoz, hogy a beavatkozók képesek legyenek észrevenni a periféria-helyzetet.

Ehhez az alábbiak szükségesek:

1.1 *ismeretek* a periféria-helyzet általános jellemzőiről;

1.2 *önismereti és „más-ismereti” képességek*, amelyekre a képzésben tréningek formájában tehet szert valaki;

1.3 *kommunikációs* képességek (elsajátításukhoz szintén tréning kell);

1.4 *valóságérzékenység*, amely *terepmunka* és *esetelemzések* útján sajátítható el.

2. Elengedhetetlenül fontos a pedagógusok, szociális munkások beállítódásának formálása és együttműködési hajlandóságuk fejlesztése a képzés keretében. Ennek lehetséges eszközei:

2.1 Idegen kultúrák és szubkultúrák megismerése.

2.2 Különböző gondolkodási módok és stílusok kritikai elemzése.

2.3 Valóságos beavatkozási folyamatokban való részvétel.

3. Következő művelleti fázis a periférikus helyzetről árulkodó jelenségek értelmezése, azaz a mögöttük meghúzódó probléma megfogalmazása (a „problémaalkotás”). Az e feladat elvégzéséhez szükséges képességek és tudások az alábbi eszközökkel fejleszthetők a képzési folyamatban:

3.1 A probléma értelmezéséhez szükséges *elméleti alapismeretek* nyújtása.

3.2 A kliensek megismerését elősegítő *pszichológiai, szociológiai-pedagógiai technikák megtanítása*.

– az anamnézis – epikrízis felvételi technikáinak elsajátítása,

– különböző megfigyelési technikák, eljárások megismerése,

– környezet-tanulmány készítésének elsajátítása.

4. A probléma értelmezése után válhat világossá, hogy rendelkezik-e a problémát feltáró személy a megoldáshoz szükséges kompetenciákkal, illetve annak tudásával, hogy hol található ilyen kompetenciák. Ehhez

4.1 önismeretet segítő technikák, eljárások, illetve

4.2 más személyek és intézmények kompetenciájának ismeretere van szükség.

5. A folyamat a *konkrét beavatkozásban* csúcsosodhat ki. Ez maga is folyamat, amelynek megszervezéséhez szükség van stratégiára, illetve meghatározott technológiára. A képzés keretében tehát olyan ismeret-átadási és gyakorlati folyamatokat kell szervezni, amelyek során elsajátítható

5.1 a célképzési tudás,

5.2 a stratégia-képzési tudás,

5.3 és elsajátíthatók az alábbi beavatkozási technikák:

5.3.1 önépítő gyakorlati folyamatok szervezése,

5.3.2 segítő beszélgetések vezetési technikái,

5.3.3 csoporttevékenységi technikák,
5.3.4 csoportvezetési technikák.

KRITÉRIUMOK

objektív	mindkettő	szubjektív
tanulási kudarc	beilleszkedési nehézségek, zavarok	más normák
szegénység		vákuumhelyzet
pótlékok keresése	védekezési technikák (agresszivitás, csoportkeresés, bohócszerep)	
„mocsár-lét”		

VÁLTOZÁSOK

KRITÉRIUM	jelei	okai
beilleszkedési zavarok normazavarok vákuumhelyzet	védekezési technikák deviancia pótlékok keresése társadalmi intolerancia	gazdasági romlás, emelkedés érték váltás, ideológiai váltás, perspektívák bizonytalansága, szervesen mintasugallatok
szegénység	egyértelműek	munkanélküliség, infláció, váltásképtelenség, szociális háló hiánya, iskolázatlanság, növekszik az ellátatlanok száma
tanulmányi kudarc	lemorzsolódás, be nem fejezett iskola, fedezetlen bizonyítványok	„teljesítménykényszer”, a pedagógiai kultúra állapota (ped. szerepmódosulás, bemerevedés)

LORÁND FERENC

Toleráns iskola

A konferencia három napja alatt összesen mintegy húsz, javarészt gyakorló pedagógus volt részese annak a közös gondolkodásnak, amit *Barlai Róbertnéval*, a Bárczi Géza Utcai Általános Iskola igazgatójával kezdeményeztünk a toleráns iskoláról.

A csoportban résztvevők zöme gyakorlatias érdeklődéstől vezetett vállalkozott az együttgondolkodásra, s egyetértett abban, hogy az iskolának, mint a környezet igényei iránt fogékony és türelmes intézménynek, s az iskolának, mint a benne tanuló és dolgozó felnőttek és fiatalok személyes szükségleteivel számoló szervezetnek, evidensen törekednie kell a tolerancia szellemének kialakítására. Ám az elvi közös többszörös számos gyakorlatias kérdésben konkrét vitákhoz, konfliktusokhoz vezetett. Mert:

- lehet-e toleráns az iskola egy egyre intoleránsabb világban?
- lehet-e toleráns az egyes (hátrányos helyzetű, illetve hátrányos helyzetű tanulókkal foglalkozó, s emiatt hátrányos helyzetű) iskola, ha más iskolák intoleranciája és szélsőséges „elitizmusa” okozza és magyarázza hátrányos kezelését?